

ÞJÓÐGARÐURINN Á ÞINGVÖLLUM, FRÁ HAKI AÐ LEIRUM BLÁSKÓGABYGGÐ

DEILISKIPULAG - SKIPULAGS- OG MATSLÝSING - 8. APRÍL 2019

LÝSING Á SKIPULAGSVERKEFNI - SKV. 30. GREIN SKIPULAGSLAGA NR. 123/2010

MATSLÝSING - SKV. LÖGUM UM UMHVERFISMAT ÁÆTLANA NR. 105/2006

1	Inngangur	3
2	Aðdragandi, forsendur og viðfangsefni	4
2.1	Afmörkun skipulagssvæðisins og stærð	5
3	Forsendur	6
3.1	Staðhættir	6
3.1.1	Samgöngur	6
3.1.2	Friðlýst svæði	6
3.1.3	Vatnsvernd	7
3.1.4	Minjar	7
4	Þjóðgarðurinn á Þingvöllum	8
4.1	Stefnumörkun þjóðgarðsins á Þingvöllum 2018-2038	9
4.1.1	Landnotkun	10
4.1.2	S1: Vestari barmur sigdældarinnar	12
4.1.3	S2: Þinghelgin	12
4.1.4	S3: Efri-Vellir	13
4.1.5	S4: Fagrabrekka	14
4.1.6	S5: Tjaldsvæði og miðstöð á Leirum	14
4.1.7	S6: Þingvallahraun	14
5	Skipulagsleg staða	16
5.1	Aðalskipulag Bláskógabyggðar 2015-2027	16
5.1.1	Afþreyingar- og ferðamannasvæði	17
5.1.2	Verslunar- og þjónustusvæði	17
5.1.3	Opin svæði	18
5.1.4	Óbyggð svæði	18
5.1.5	Samgöngur	18
5.1.6	Hverfisvernd	20
5.1.7	Vatnsvernd	20
5.1.8	Fráveitumál	20
5.2	Landsskipulagsstefna 2015-2026	20
5.2.1	Skipulag í dreifbýli	21

6	Deiliskipulag	22
6.1	Aðkoma að þjóðgarði í landi Brúsastaða og Svartagils.....	22
6.2	Valhallarplan og Þingplan	23
7	Umhverfismat	24
7.1	Áhrifaþættir	24
7.2	Umhverfisþættir	24
7.3	Umhverfisviðmið	25
7.4	Greining umhverfisáhrifa.....	25
7.5	Valkostir	26
7.6	Aðferðarfræði	27
8	Kynning, samráð og ferli	28
8.1	Kynning og samráð	28
8.2	Skipulagsferli.....	29

1 Inngangur

Landslag ehf. er að hefja vinnu við deiliskipulag fyrir vesturhluta Þjóðgarðsins á Þingvöllum, sem nær yfir megináðkomusvæði ferðamanna, þinghelgina og tilheyrandi þjónustusvæði frá Haki að Leirum (sjá nánari afmörkun í kafla 2.1). F.h. Landslags koma að verkinu Þráinn Hauksson landslagsarkitekt FÍLA og Ómar Ívarsson skipulagsfræðingur SFFÍ.

Sveitarfélagið Bláskógabyggð er skipulagsyfirvald á svæðinu. Engar framkvæmdir eru þó leyfðar á áhrifasvæði þjóðgarðsins án samþykkis Þingvallanefndar.

Skv. skipulagslögum nr. 123/2010 skal við upphaf vinnu við gerð skipulagsáætlunar, deiliskipulags í þessu tilfalli, taka saman lýsingu á skipulagsverkefninu þar sem m.a. er skýrt hvernig staðið verði að skipulagsgerðinni.

Deiliskipulagið fellur undir lög nr. 105/2006 um umhverfismat áætlana vegna liðar 12.05 og 13.02 í 1. viðauka laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000.

12. Ferðalög og tómstundir.

12.05. Þjónustumiðstöðvar fyrir ferðamenn utan þéttbýlis á verndarsvæði á láglandi fyrir ferðamenn á hálendi og á verndarsvæðum á láglandi utan þéttbýlis, orlofsþorp, hótél og tengdar framkvæmdir utan þéttbýlis. (B-framkvæmd)

13. Breytingar og viðbætur við A-B-C framkvæmdir.

13.02. Allar breytingar eða viðbætur við framkvæmdir samkvæmt flokki A, aðrar en tilgreindar eru í tölulið 13.01, og flokki B sem hafa þegar verið leyfðar, framkvæmdar eða eru í framkvæmd og kunna að hafa umtalsverð umhverfisáhrif.

Gestastofan á Hakinu flokkast sem þjónustumiðstöð í Þjóðgarðinum Þingvöllum.

Vegna þess er þörf á að gera matslýsingu vegna deiliskipulags. Í stað þess að vinna tvær lýsingar vegna deiliskipulags eru þær sameinaðar í eina lýsingu í samræmi við gr. 4.2.2 í skipulagsreglugerð nr. 90/2013.

Lýsing þessi samanstendur því af eftirfarandi:

- Lýsing á skipulagsverkefni
 - Samkvæmt 30. grein skipulagslaga nr. 123/2010
- Matslýsing
 - Samkvæmt lögum um umhverfismat áætlana nr. 105/2006

Samkvæmt niðurstöðu Skipulagsstofnunar frá 2009, um matsskyldu varðandi stækkun á gestastofunni við Hakið, var sú framkvæmd ekki talin líkleg til að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif.

Á Þingvöllum er mikið af minjum um mannlíf tengdu þinghaldinu en alls eru á svæðinu minjar a.m.k. 50 búða og annarra mannvirkja þeirra er sóttu Alþingi. Í vinnslu er fornleifaskráning fyrir Þingvelli sem verður höfð til grundvallar í vinnu við deiliskipulag.

2 Aðdragandi, forsendur og viðfangsefni

Þjóðgarðurinn á Þingvöllum var stofnaður með lögum frá Alþingi 1928 þar sem segir m.a. „Frá ársbyrjun 1930 skulu Þingvellir við Öxará og grenndin þar vera friðlýstur helgistaður allra Íslendinga“.

Þingvallanefnd fer með yfirstjórn Þingvallabjóðgarðs en nefndin er stjórnsýslunefnd og heyrir undir umhverfisráðuneytið. Á fundi sínum þann 27. janúar 2015 samþykkti Þingvallanefnd að hefja gerð deiliskipulags í þinghelginni með eftirfarandi bókun:

Staðarval og skipulag vegna veitinga- og móttökuhúss og samkomuaðstöðu þings og þjóðar.

...Samþykkt að hefja gerð deiliskipulags í þinghelginni og nágrenni sem nái frá Haki og inn fyrir Leirar í átt til Skógarhóla. Fyrst verði gert deiliskipulag fyrir Hakið og næsta nágrenni m.a. til að stækka byggingarreit við gestastofuna vegna stækkunar hennar. Byrjað verði á að gera rammaskipulag fyrir aðra hluta skipulagssvæðisins þ.e. inn fyrir Leira og það síðan unnið frekar í deiliskipulag.

Þegar hefur verið unnið deiliskipulag fyrir Hakið og breyting á því deiliskipulagi vegna stækkunar gestastofunnar á Hakinu.

Á tíunda áratug síðustu aldar hófst markviss uppbygging aðstöðu og þjónustu sem óhætt er að segja að sé forsenda þess að þjóðgarðurinn hafi getað tekið við ört vaxandi fjölda gesta undanfarin ár án þess að illa færi. Í þessari stefnu er lögð áhersla á frekari skipulagningu og vöktun til þess að nýta meg betur þá innviði og aðstöðu sem fyrir er og útvíkka þessa þætti án þess að meira sé gengið á náttúruna en þegar er orðið. Að auki er lögð áhersla á að gestir geti notið fræðslu um það einstaka samspil sögu og náttúru sem á Þingvöllum er að finna.

Gestir heimsækja þjóðgarðinn einkum í tvennum tilgangi. Annars vegar til að kynna sér sögu- og menningarminjar í þinghelginni og hins vegar til að stunda útivist og njóta náttúrufegurðar.

Gestastofa þjóðgarðsins er á vesturbrún Almannagjár, Hakinu, þar sem gengið er niður í Almannagjá. Í gestastofunni er góð aðstaða til móttöku gesta þjóðgarðsins, sýningarsalur þar sem margmiðlunartækni er m.a. notuð til að kynna menningarsögu og náttúrufar Þingvalla, fyrirlestrarsalur og veitingaaðstaða og minjagripasala. Meirihluti gesta kemur til Þingvalla frá maí fram í september. Ferðamönnum til Þingvalla að vetrinum hefur fjölgað mikið frá 2014.

Vegna síaukinnar ásóknar ferðamanna til Þingvalla er þörf á að bæta aðstöðu ferðamanna á svæðinu. Forsendur hvað varðar fjölda gesta til Þingvalla og aðstöðu sem móttaka þeirra krefst hefur gerbreyst undanfarin á og m.a. vegna þess er nú talin þörf á að skipuleggja þau svæði þjóðgarðsins sem hvað mest álag er á nánar.

Unnin hefur verið stefna Þingvallanefndar um vernd, uppbyggingu og rekstur þjóðgarðsins á Þingvöllum 2018-2038. Stefnumörkunin er höfð að leiðarljósi í vinnu við deiliskipulag og verður deiliskipulagið í samræmi við og er nánari útfærsla á stefnumörkuninni (sjá nánari upplýsingar um stefnumörkun í kafla 4.1). Skv. stefnumörkuninni er mikilvægt að vernda náttúru, sögusvið og minjar í þjóðgarðinum til framtíðar en búa jafnframt í haginn fyrir mikinn fjölda gesta. Höfuðforsenda

skipulags og uppbyggingar í þjóðgarðinum er sú að landið og sérkenni þess, vistkerfi og menningarminjar sé verndað í sjálfbæru ástandi.

2.1 Afmörkun skipulagssvæðisins og stærð

Svæðið sem deiliskipulagið nær til afmarkast í vestri af Þingvallavegi að Öxará, upp með Öxará og þaðan að Hvannagjá. Í norðri nær skipulagssvæðið út fyrir þjónustumiðstöðuna að Leirum og nánasta umhverfi. Í austri liggja mörkin í misgengi eða gjánum Sandhólagjá og Háugjá en í suðri liggja mörkin við Þingvallavatn og suður fyrir Kárastaðastíg. Skipulagssvæðið er alls 4,2 km² að flatarmáli.

Mynd 1. Afmörkun skipulagssvæðisins.

3 Forsendur

3.1 Staðhættir

Þjóðgarðurinn á Þingvöllum er í sveitarfélaginu Bláskógabyggð. Þingvallavegur (nr. 36) er aðaltenging þjóðgarðsins við höfuðborgarsvæðið og nærsveitir og um hann koma nær allir gestir. Þá tengist þjóðgarðinum vegur 550 um Uxahryggi og Kaldadal. Þessi vegir mætast við þjónustumiðstöðina á Leirum. Umhverfis þingstaðinn eru fjögur megin bílastæði þar sem hægt er að leggja bifreiðum og ganga inn á svæðið.

Svæðið ofan og vestan Hestagjár og Almannagjár er á samfelldu hraunsvæði “Kerlingahraun” með djúpum sprungum, næst gjárbarminum. Þegar fjær dregur brúninni er yfirborðið samfelldara og grónara, smáhæðótt með grasi, lyng- og kjarrgróðri í lautum og böllum. Gestastofa og verslun þjóðgarðsins er á vesturbrún Almannagjár, Hakinu, þar sem gengið er niður í Almannagjá. Í gestastofunni er margmiðlunartækni notuð til að kynna menningarsögu og náttúruferðir Þingvalla.

Þinghelgin liggur neðan og austan Almannagjár og er um 5 hektarar að stærð. Þinghelgin er talin hafa afmarkast af Köstulum, tveimur hraunhólum nyrst á Neðri-Völlum til norðurs, Þingvallavatni til suðurs, hærri vegg Almannagjár til vesturs og Flosagjá og gjánum þar suður af til austurs. Langstærstur hluti ferðamanna á Þingvöllum fer um þinghelgina og þingstaðinn og því er þar mestur ágangur ferðamanna og stígar að sama skapi breiðastir og best afmarkaðir.

Á Leirum, á mótum þjóðvega 36 og 550, er þjónustumiðstöð þjóðgarðsins. Þar er rekin upplýsingaþjónusta, minjagripaverslun og veitingastaður á vegum þjóðgarðsins. Þar í kring eru nokkur tjaldsvæði. Tjaldsvæði er við þjónustumiðstöðina þar sem góð aðstaða er til að taka á móti húsbílum, tjaldvögnum. Fyrir aftan þjónustumiðstöðina er starfsmannahús þjóðgarðsins.

3.1.1 Samgöngur

Þingvallavegur (nr. 36) liggur meðfram skipulagssvæðinu vestanverðu og frá honum liggur Kárastaðastígur að gestastofunni á Hakinu. Við þjónustumiðstöðina að Leirum liggur Uxahryggjavegur til norðurs og til suðurs liggur Vallavegur sem er aðkomuvegur að þinghelginni austan Almannagjár. Út frá Vallavegi liggur Efrivallavegur á milli Almannagjár og Flosagjár að Þingvallakirkju en við veginn eru bílastæði á nokkrum stöðum. Frá Vallavegi liggur Valhallavegur að Valhallaplani norðan Þingvallavatns.

Fjölbreyttar gönguleiðir liggja um þjóðgarðinn með upphafsstaði við gestamiðstöðina á Hakinu og við bílastæði í þinghelginni.

3.1.2 Friðlýst svæði

Þjóðgarðurinn Þingvellir er friðlýstur skv. lögum nr. 47/2004. Svæðið er í umsjá Þingvallanefndar sem starfar undir Alþingi. Sjá nánar í kafla 3.

3.1.3 Vatnsvernd

Um vatnsvernd innan þjóðgarðsins gilda ákvæði laga nr. 85/2005 um Þingvallavatn og vatnasvið þess

3.1.4 Minjar

Þingvallapjóðgarður hefur frá árinu 2010 unnið að skráningu minja innan þjóðgarðsins og verður minjaskráning þessi höfð til grundvallar í vinnu við deiliskipulag.

Friðlýstar fornminjar innan deiliskipulagssvæðisins eru þessar skv. friðlýsingarskrá:

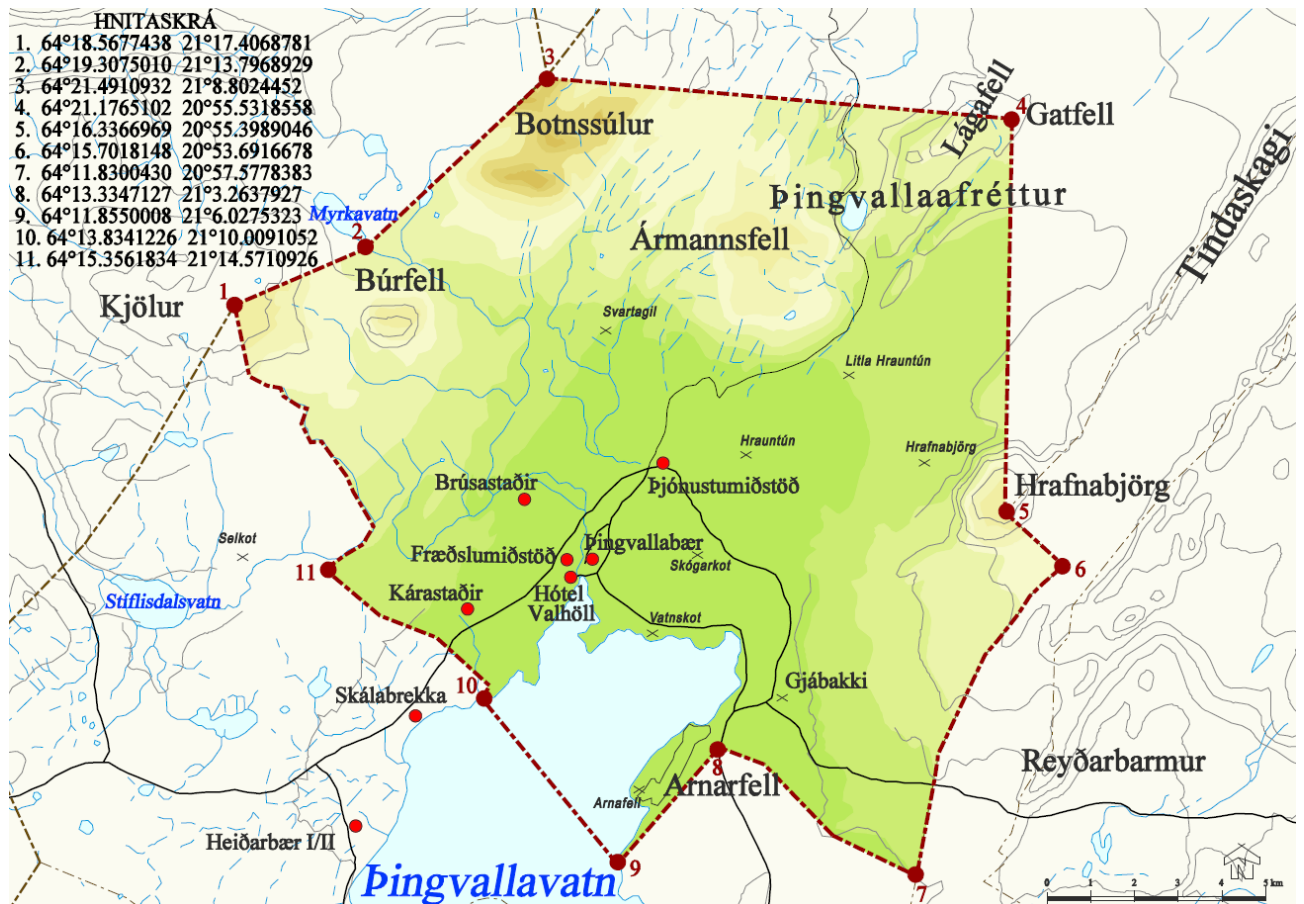
- *Þingbúðarústir allar og allar aðrar fornleifar og gömul mannvirki á hinum forna alþingisstað, beggja vegna Öxarár.*

4 Þjóðgarðurinn á Þingvöllum

Þjóðgarðurinn á Þingvöllum varð til þegar svæðið var friðlýst með sérstökum lögum, sem samþykkt voru á Alþingi 7. maí 1928. Í lögnum sagði að Þingvellir við Öxará og nágrenni þeirra skuli frá ársbyrjun 1930 vera "friðlýstur helgistaður allra Íslendinga". Hið friðhelga land markaðist upphaflega af Almannagjá í vestri og Hlíðargjá og Hrafnagjá í austri, en í suðri var miðað við línu frá hæstu brún Arnarfells beina stefnu á Kárastaði og í norðri frá Ármannsfelli þvert austur yfir hraunið að Hlíðargjá. Með nýjum lögum 47/2004 stækkaði þjóðgarðurinn og eru mörk þjóðgarðsins í dag skilgreind í 1.grein laganna:

Mörk þjóðgarðsins á Þingvöllum og hins friðhelga lands skulu vera: Að sunnan eru mörkin um línu sem dregin er úr landamerkjum jarðanna Arnarfells og Mjóaness á Langatanga, vestur yfir vatnið og í Grjótnes sem er á landamerkjum jarðanna Skálabrekku og Kárastaða. Þaðan ráða landamerki þeirra jarða að landamerkjum Selkots og síðan landamerki Selkots og Kárastaða að sýslumörkum Árnassýslu og Kjósarsýslu á Há-Kili. Þaðan ráða sýslumörk til norðausturs til upptaka Öxarár við Myrkavatn og í hátind Háusúlu og þaðan bein stefna til austurs í efsta tind Gatfells. Þaðan liggja mörkin til suðurs í Hrafnabjörg og með austur- og suðurmörkum jarðarinnar Gjábakka og með austurmörkum jarðarinnar Arnarfells í Langatanga.

Stærð þjóðgarðsins er um 228 km².

Mynd 2. Mörk þjóðgarðsins á Þingvöllum.

Þingvellir eru tilnefndir á heimsminjaskrá UNESCO sem svæði með einstætt menningarlandslag. Það er gert á grundvelli eftirfarandi:

- Alþingi á Þingvöllum geymir sögu um þinghald á mörkum ár- og hámiðalda sem varpar ljósi á hugmyndir manna á víkingaöld um skipan þjóðfélagsins, lög og vald, þar sem á Íslandi fylgdist að mótun nýs þjóðfélags og blómleg ritmenning. Þessar hugmyndir hafa verið sameiginleg arfleifð germanskra þjóða og átt drjúgan þátt í að móta stjórnskipan margra Evrópuþjóða allt til þessa dags. Minjasvæðið á Þingvöllum er einstakt því þar má finna í jörðu þingminjar allt frá upphafi Alþingis. Þetta eru einu þingminjar sem sýna heildarskipulag þingsvæðis frá þessum tíma og þar sem enn mótar svo skýrt fyrir stórum hluta þingbúða á yfirborði.
- Á Þingvöllum myndar sérstæð náttúra og einstök jarðfræði á flekaskilum umgjörð einstakrar sögu; svið sem er óbreytt frá þeim tíma þegar Alþingi var stofnað. Þingvellir hafa á afgerandi hátt tengst miklum lærdóms-, lista- og menningarverkum og gegnt lykilhlutverki við sköpun íslensku þjóðarinnar.

4.1 Stefnumörkun þjóðgarðsins á Þingvöllum 2018-2038

Stefna Þingvallanefndar 2018-2038 um vernd, uppbyggingu og rekstur Þjóðgarðsins á Þingvöllum var samþykkt í desember 2018. Fyrri stefnumörkun með gildistíma 2004-2024 var uppfærð, einkum með hliðsjón af gerbreyttum forsendum um fjölda gesta og aðstöðu sem móttaka þeirra krefst. Sem fyrr er mikilvægast það markmið að vernda náttúru, sögu svið og minjar í þjóðgarðinum til framtíðar en búa jafnframt í haginn fyrir mikinn fjölda gesta.

Á tíunda áratug síðustu aldar hófst markviss uppbygging aðstöðu og þjónustu sem óhætt er að segja að sé forsenda þess að þjóðgarðurinn hafi getað tekið við ört vaxandi fjölda gesta undanfarin ár án þess að illa færi. Í stefnumörkuninni er lögð áhersla á frekari skipulagningu og vöktun til þess að nýta megi betur þá innviði og aðstöðu sem fyrir er og útvíkka þessa þætti án þess að meira sé gengið á náttúruna en þegar er orðið. Að auki er lögð áhersla á að gestir geti notið fræðslu um það einstaka samspil sögu og náttúru sem á Þingvöllum er að finna.

Í stefnumörkun þjóðgarðsins á Þingvöllum 2018-2038 eru eftirfarandi meginatriði höfð að leiðarljósi:

- Þjóðgarðurinn á Þingvöllum hefur sérstakt gildi sem er órjúfanlega bundið því að sérstakir staðir innan þjóðgarðsins haldi náttúrulegum sérkennum sínum að hluta vegna náttúrunnar sjálfrar og að hluta vegna mikilvægra atburða sem gerðust á sögu sviði Þingvalla og jörðin geymir minjar um.
- Með stjórnsýslu sinni leitast yfirvöld þjóðgarðsins við að vernda þetta sérstaka gildi svo það rýrist ekki þótt margir njóti. Samfélagi nútíðar og framtíðar er mest gagn af þjóðgarðinum þegar hæfilegri málamiðlun verndunar og afnota er náð. Hlutverk verndunar er að tryggja möguleika á jafngildum afnotum til framtíðar.

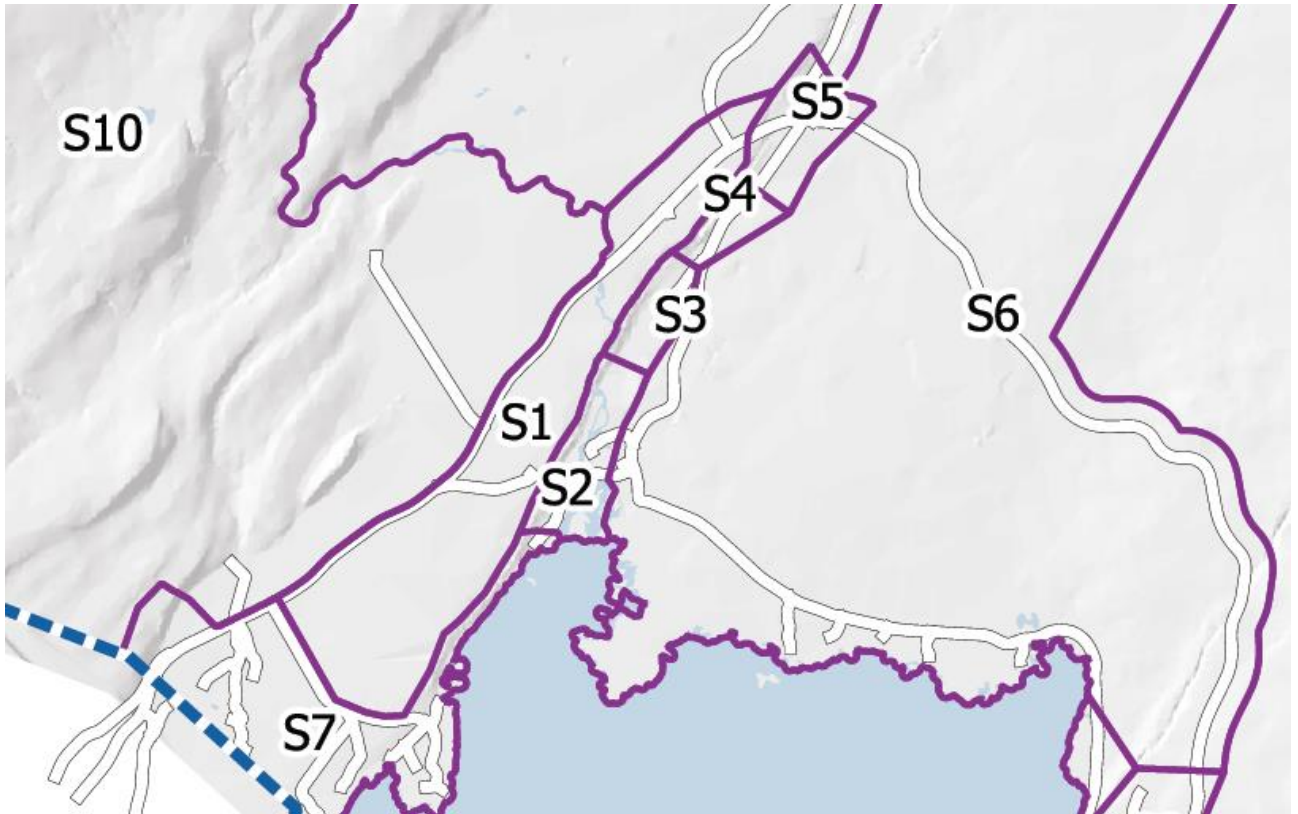
- Meginreglan í stjórnsýslu garðsins er að náttúrunni verði ekki raskað frekar en orðið er nema hið sérstaka gildi rýrist óverulega og það stuðli að afnotum sem tengjast sérkennum þjóðgarðsins. Þegar áhrif ákvarðana stjórnsýslunnar, sem snerta jafnvægi verndunar og afnota eru óljós, hefur verndunin forgang.
- Í þjónustu sinni við gesti leggur þjóðgarðurinn áherslu á útivist og fræðslu um náttúru, sögu og minjar sem einkenna þjóðgarðinn umfram aðra staði.
- Öll mannvirki, umbúnaður og stjórnun í þjóðgarðinum skulu bera vott um virðingu fyrir hinu sérstaka gildi.

4.1.1 Landnotkun

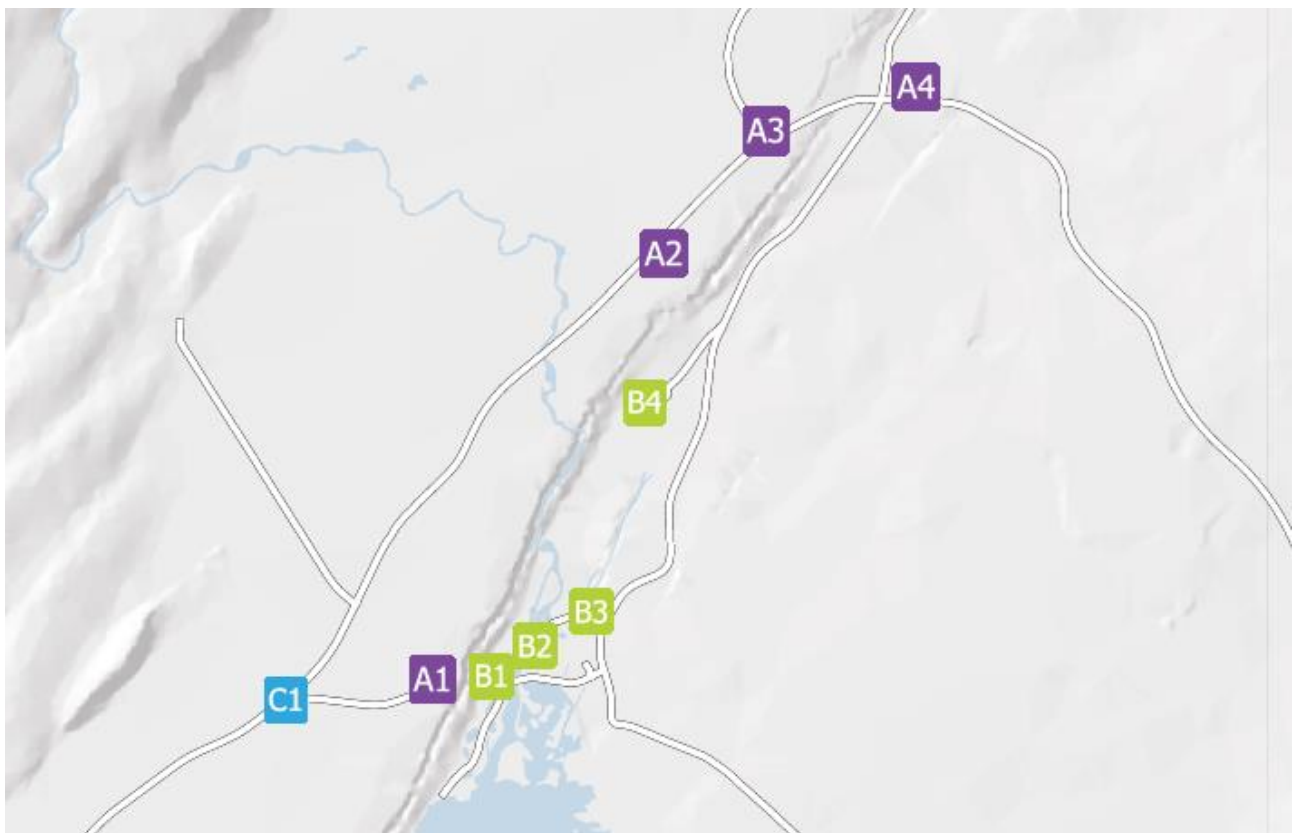
Í framtíðarsýn varðandi landnotkun innan þjóðgarðsins segir eftirfarandi:

Landnotkun og skipulag á Þingvöllum miðar að því að vernda ásýnd, menningarlandslag og vistkerfi svæðisins en stuðlar jafnframt að ánægjulegri dvöl þeirra sem heimsækja þjóðgarðinn. Höfuðforsenda skipulags og uppbyggingar í þjóðgarðinum er sú að landið og sérkenni þess, vistkerfi og menningarminjar sé verndað í sjálfbæru ástandi. Í skipulagsáætlunum er landi þjóðgarðsins skipt í svæði sem hvert um sig hefur skýrar útlínur og skilmála um umfang og ásýnd mannvirkja. Jafnframt er tiltekin gerð og umfang þeirrar starfsemi sem leyfð er á hverju svæði ásamt kröfum sem starfsemin þarf að uppfylla um sjálfbærni og umhverfisvernd.

Hér á eftir er svæðum innan skipulagssvæðisins lýst og getið í stuttu máli um núverandi ástand, mörk ásættanlegra breytinga og stefnu fyrir hvert þeirra. Á myndum hér að neðan má annarsvegar sjá reitaskiptingu og hinsvegar mannvirkjasvæði þjóðgarðsins á Þingvöllum skv. stefnumörkun 2018-2038, en í köflum hér að neðan er vísað í númer svæða á uppdráttum.

Mynd 3. Reitaskipting hluta þjóðgarðsins á Þingvöllum skv. stefnumörkun 2018-2038 (Alta).

Mynd 4. Mannvirkjasvæði þjóðgarðsins á Þingvöllum skv. stefnumörkun 2018-2038 (Alta).

4.1.2 S1: Vestari barmur sigdældarinnar

(Að stórum hluta innan skipulagssvæðisins)

Af vestari barmi sigdældarinnar er gott útsýni yfir kjarnasvæði þjóðgarðsins og aðgengi að því eftir leiðum um Almannagjá og Stekkjargjá. Svæðið er hraunbreiða, aðallega gróin mosa. Þjóðvegur 36 liggur eftir svæðinu endilöngu og af honum er afleggjari að mannvirkjasvæðinu á Hakinu (A1). Stefnu um að halda mannvirkjagerð innan sigdældarinnar í lágmarki má framfylgja m.a. með því að beina mannvirkjagerðinni á þetta svæði enda er það miklu síður viðkvæmt með hliðsjón af náttúrufari og menningarminjum. Lágrest mannvirki á þessu svæði eru ekki sýnileg frá kjarnasvæði í sigdældinni.

Stefna fyrir þetta svæði er sem hér segir:

- Helstu aðkomuleiðir að vesturhluta sigdældarinnar verði um mannvirkjasvæði innan þessa reits. Gert er ráð fyrir mannvirkjasvæðum á Hakinu (A1), við Langastíg (A2) og við gatnamót nýs Kaldadalsvegar (A3) og að þau þróist í samræmi við þarfir þjóðgarðsins fyrir aðstöðu til að taka á móti gestum. Mögulega verður mannvirkjasvæði A3 á sama stað og A2 og því eitt og sama mannvirkjasvæðið. Gert er ráð fyrir göngubrautartengingu um afgangi niður í Stekkjargjá frá nýju mannvirkjasvæði við Langastíg.

Mörk ásættanlegra breytinga

- Mannvirki skulu vera lítt eða ekki sýnileg frá Þinghelginni og falli vel að umhverfinu.
- Utan mannvirkjasvæða skal vernda hraunmyndanir og gróður fyrir ágangi og viðhalda náttúrulegu ástandi og ásýnd.

4.1.3 S2: Þinghelgin

Þinghelgin er vettvangur hins forna Alþingis og þar er þungamiðja þeirrar hliðar þjóðgarðsins sem snýr að menningarsögunni. Innan þinghelgarinnar er mikið af fornminjum í jörðu og sést þar móta fyrir búðum þingmanna frá síðustu öldum Alþingis á Þingvöllum. Innan þinghelgarinnar eru tvær byggingar: Þingvallakirkja, og Þingvallabærinn. Þingvallabær er notaður sem aðstaða fyrir presta til undirbúnings messuhalds í Þingvallakirkju, fyrir þjóðgarðsvörð og þar er jafnframt opinber bústaður forsætisráðherra á Þingvöllum og aðstaða fyrir embættið til að taka á móti gestum. Land í þinghelginni sígur jafnt og þétt auk þess sem hætta er á hröðu sigi í jarðhræringum eins og sagan hefur kennt.

Stefna fyrir þetta svæði er sem hér segir:

- Þinghelgin hafi yfirbragð kyrrðar og virðingar fyrir sögu og sérstæðri náttúru.
- Mikilvægt er að umferð gesta valdi ekki spjöllum á náttúru eða minjum og að fyllsta öryggis sé gætt. Göngustígakerfi miðist við að mestur fjöldinn fari vel skilgreindar og merktar meginleiðir sem gerðar eru til að þola mikið álag en að aðrar leiðir standi jafnframt til boða, sjá kafla um samgöngur.
- Umferð og viðdvöl bíla um þinghelgina takmarkist við sérstakar þarfir hreyfihamlaðra, þjóðgarðsvörslu og rekstrar nema sérstakir atburðir eða samkomur gefi tilefni til annars.

- Tvö mannvirkjasvæði eru innan þinghelgarinnar, þ.e. útisvið (B1) og Þingvallabær, kirkja og grafreitir (B2).

Mörk ásættanlegra breytinga

- Í þinghelginni felst sérstaðan annars vegar í sögu og fornminjum og hins vegar í þeim jarðmyndunum sem mynda umgjörð sögunnar. Ásættanlegar breytingar takmarkast því fyrst og fremst af verndun fornminjanna og af virðingu sem þeim ber að sýna. Jafnframt þarf að viðhalda hinu náttúrulega umhverfi í jarðmyndunum og gróðri, sem sýnilegri umgjörð sögunnar, án þess að athyglin dragist að óskyldum mannvirkjum.

4.1.4 S3: Efri-Vellir

Innan svæðisins eru grasflatir sem sléttaðar voru fyrir hátíðahöld 1930 og 1944 og hafa verið notaðar síðar í sama tilgangi. Grasið er slegið og nýttist sem leikvöllur. Hátíðagestir hafa setið í Fangbrekku og fylgst með dagskrá á færanlegu sviði.

Engin mannvirki eru á svæðinu önnur en vegir og stígar og engin önnur grunnkerfi. Við hátíðahöld hefur þurft að leggja þangað bráðabirgðalagnir fyrir vatn og rafmagn.

Öxará hefur flæmst yfir svæðið að vetrarlagi þegar krapastíflur myndast í gjánni.

Furulundurinn er eitt helsta kennileiti á svæðinu en hann er afsprengi fyrstu gróðursetningar á Íslandi, árið 1899, þó ekkert tré í lundinum sé frá þeim tíma.

Syðst á svæðinu er bílastæði og sunnan við stæðið eru Kastalar, hraunhólar sem afmarka Þinghelgina að norðanverðu.

Lítill hluti svæðisins er ósnertur.

Stefna fyrir þetta svæði er sem hér segir:

- Afleggjari Vallarvegar að Þingplani verði lokaður almennri umferð í námunda við nyrðri mörk furulundarins en þar verði aðstaða fyrir langferðabíla til að taka upp eða setja út farþega og snúa við en ekki til að bíða eftir þeim. Þar verði einnig takmarkaður fjöldi gjaldskyldra bílastæða fyrir einkabíla.
- Gert er ráð fyrir ofangreindri aðstöðu fyrir bíla á mannvirkjasvæði B4 og að þar geti Alþingi haft aðstöðu, s.s. til fundarhalda. Mannvirki þurfa að falla mjög vel að náttúru staðarins og vera sem minnst áberandi.
- Efri-Vellir verði áfram vettvangur hátíðarhalda og búið í haginn fyrir slíka viðburði, þó þannig að jarðrask sé í lágmarki.
- Stígar veiti greiða leið að mannvirkjasvæði við Langastíg (A2). Til þess þarf hugsanlega að jafna yfirborð og koma fyrir pöllum vegna hæðarmunar, eða breyta legu leiðarinnar. Vallavegur sunnan mannvirkjasvæðis B4 nýttist einkum fyrir gangandi og hjólandi vegfarendur.

Mörk ásættanlegra breytinga:

- Engin varanleg mannvirki verði á svæðinu önnur en stígar, með nauðsynlegum pöllum, og þegar lagðir vegir auk byggingar á vegum Alþingis. Við hönnun hússins þarf að leggja mikla áherslu á að það falli sem best að umhverfinu.

4.1.5 S4: Fagrabrekka

Fagrabrekka er að mestu ósnert svæði sem skilur milli tjaldsvæða þar norður af (S5) og Efri-Valla/Þinghelgar (S3 og S2). Svæðið liggur vel við sólu og þar vex fjölbreyttur móa- og holtagróður.

Stefna fyrir þetta svæði er sem hér segir:

- Svæðið verði óbreytt að öðru leyti en því að búið verði í haginn fyrir gangandi og hjólandi umferð, t.d. með stíg meðfram Vallavegi.
- Barrtré innan svæðisins verði fjarlægð.

Mörk ásættanlegra breytinga:

- Engar breytingar verði aðrar en þær sem miða að bættum göngu- og hjólaleiðum.

4.1.6 S5: Tjaldsvæði og miðstöð á Leirum

Á þessu svæði jafnast hæðarmunur milli sigdældar og vesturbarms hennar út og þjóðvegurinn beygir af barminum til austurs yfir sigdældina. Á Leirum (mannvirkjasvæði A4) er nú þjónustumiðstöð fyrir ferðafólk og aðstaða fyrir starfsfólk þjóðgarðsins.

Aðaltjaldsvæði þjóðgarðsins eru á svæðinu, beggja vegna þjóðvegur 36. Vallavegur liggur frá mannvirkjasvæðinu niður að þinghelginni og vatnsbakkanum. Til norðurs liggur Kaldadalsvegur (550) en fram hafa komið áform um færslu hans til vesturs.

Stefna fyrir þetta svæði er sem hér segir:

- Á svæðinu verði áfram aðaltjaldsvæði og aðstaða fyrir ferðavagna með tilheyrandi þjónustu. Söluskáli og veitingaaðstaða fyrir ferðafólk færast yfir á mannvirkjasvæði A2 eins og nánar er lýst í kafla um mannvirkjasvæði. Eftir standi miðstöð fyrir eigin starfsemi þjóðgarðsins og upplýsingagjöf fyrir gesti.

Mörk ásættanlegra breytinga:

- Allt svæðið getur verið manngert en í stíl og frágangi þannig hagað að það skeri sig sem minnst úr umhverfinu. Áhersla á varanleg og viðhaldsfrí byggingarefni sem halda vel útliti sínu þrátt fyrir ágang og veðrun.

4.1.7 S6: Þingvallahraun

(Að litlum hluta innan skipulagssvæðisins)

Þingvallahraun er vaxið lággróðri og birkikjarri en barrtrjám hefur verið plantað á nokkur svæði. Í hrauninu mynda eyðibýlin Hrauntún og Skógarkot miðpunkta gönguleiða sem eru gamlar þjóð- og

alfaraleiðir og því fornleifar á sinn hátt. Engir nýir stígar hafa verið lagðir á þessu svæði en hluti stíganna hefur verið endurbættur með ofaníburði meðan aðrir eru einfaldir troðningar. Gert er ráð fyrir hestaumferð á hluta stíganna.

Þjóðvegur 36 liggur gegnum hraunið og Vallavegur að vatnsbakkanum. Gert er ráð fyrir að umferð um Vallaveg innan Þingvallahrauns takmarkist við umferð fólksbíla og að tengingu við veg 36 vestan Gjábakka verði lokað til að koma í veg fyrir gegnumakstur. Vallavegur þjóni þannig einkum veiðimönnum við vatnsbakkann og þeim sem vilja njóta náttúrunnar þar.

Stefna fyrir þetta svæði er sem hér segir:

- Engin teljandi mannvirki verða á svæðinu önnur en stígar sem falla vel að umhverfinu fyrir fólk sem vill ganga um hraunið og njóta umhverfisins eða vitja eyðibýllanna.
- Barrskógar verði grisjaðir og þeim haldið í skefjum þannig að náttúrulegur gróður svæðisins fái notið sín. Barrtré í reit austan Skógarkots verði felld. Birkikjarrið verði skoðað sérstaklega og kannað hvort ástæða er til að örva útbreiðslu þess. Slíkt verði bundið við það kvæmi sem fyrir er.
- Menningarminjar verða kynntar og gerðar sýnilegar í samstarfi við Minjastofnun.
- Gengið verði frá góðum bílastæðum og greiðum aðgangi frá vegi að vatnsbakka.
- Tjaldstæði í Vatnskoti verði takmarkað við létt tjöld og lokað allri umferð vélknúinna ökutækja enda er gróður þar mjög viðkvæmur og lætur fljótt á sjá. Þar eru líka miklar og viðkvæmar menningarminjar. Í Vatnskoti verði fræðsla um menningarminjar og nýtingu vatnsins og þaðan verði aðgangur fyrir fatlaða að vatnsbakkanum.
- Huga þarf sérstaklega að Vellankötlum þar sem vatnsstreymi undan hrauninu er sýnilegt og gefur tilefni til fræðslu um grunnvatn í þjóðgarðinum.

Mörk ásættanlegra breytinga:

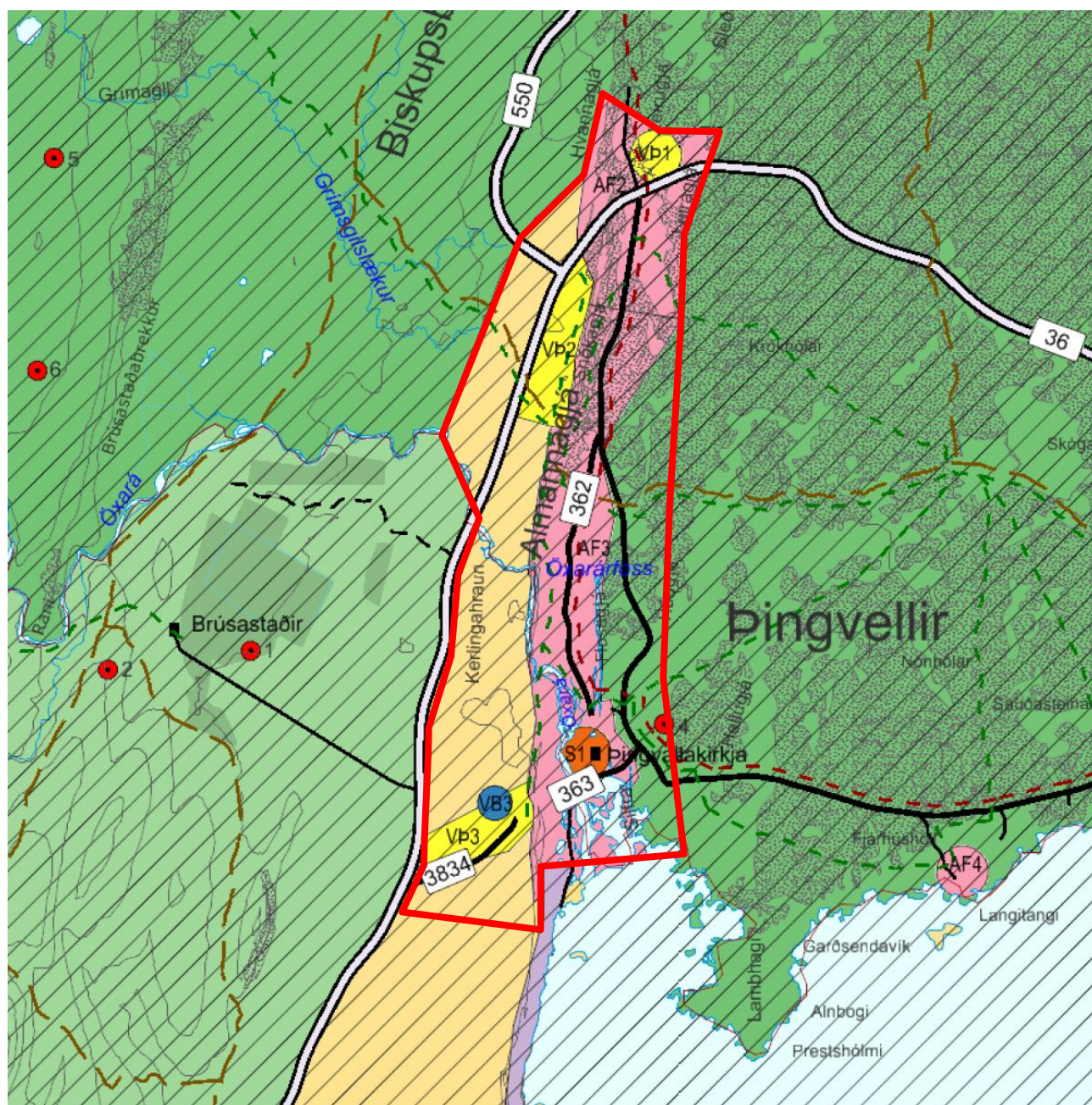
- Heildarásýnd svæðisins skal ekki breytast að neinu marki og umferð skal stýrt þannig að landið beri ekki merki óskipulegs ágangs. Hluti stíganna skal halda sér í óbreyttri mynd sem einfaldir troðningar. Barrskógur nái ekki frekari útbreiðslu.
- Á vatnsbakkanum skal vernda samspil vatns, hrauns og gróðurs án mannvirkja annarra en þeirra sem nauðsynleg eru til að veita hæfilegan aðgang veiðimanna og annars útivistarfólks.

5 Skipulagsleg staða

5.1 Aðalskipulag Bláskógabyggðar 2015-2027

Í gildi er Aðalskipulag Bláskógabyggðar 2015-2027, hér á eftir er umfjöllun úr gildandi aðalskipulagi hvað varðar skipulagssvæðið. Nánari umfjöllun er að finna í greinargerð aðalskipulagsins.

Gert er ráð fyrir að tillaga að deiliskipulagi verði í samræmi við gildandi aðalskipulag.

Mynd 5. Hluti Aðalskipulags Bláskógabyggðar 2015-2027, Þingvallasveit. Rauður rammi sýnir staðsetningu á því svæði sem deiliskipulag nær til (ónákvæmt).

5.1.1 Afbreytingar- og ferðamannasvæði

Eftirfarandi svæði eru skilgreind sem afbreytingar- og ferðamannasvæði innan skipulagssvæðisins:

AF2: Þingvellir

- Tjaldstæði við þjónustumiðstöðina og sunnan Þingvallavegar. Gert er ráð fyrir frekari uppbyggingu. Stærð svæðis er allt að 55 ha.

AF3: Þingvellir

- Stígar í og við Almannagjá og næsta nágrenni hennar. Einnig stígur að Þingvallakirkju og Peningagjá ásamt bílastæðum. Aðkoma að Silfru og bílastæði. Gert er ráð fyrir áframhaldandi uppbyggingu stíga og almennt að bæta aðstöðu fyrir ferðamenn. Stærð svæðis er um 118 ha.

Meðal markmiða fyrir afbreytingar- og ferðamannasvæði er eftirfarandi:

- Settar verði almennar reglur um stýringu ferðamanna og uppbyggingu á ferðamannastöðum.
- Við skipulag ferðamannastaða verði hugað sérstaklega að öryggi ferðamanna ásamt greiðum samgöngum og upplýsingum.

Meðal leiða að markmiðunum eru eftirfarandi:

- Þyrluumferð og annað yfirflug s.s. „drónar“, trufla sem minnst aðra ferðamenn og dregið verði úr hættu vegna flugumferðar almennt.
- Við uppbyggingu ferðamannasvæða verði samræmi í útliti bygginga og lögð áhersla á að mannvirki falli sem best að landslagi. Nota skal byggingarefni sem þarfnast lítils viðhalds.
- Fjöldi ferðamanna verði undir þolmörkum viðkomandi svæðis og umferð ferðamanna verði stýrt ef þörf krefur.
- Búið verði í haginn fyrir ferðamenn með gerð bílastæða, göngustíga, upplýsingum, merkingum og eftir atvikum snyrtingum og öðrum þjónustubyggingum.
- Gert verður ráð fyrir að bæta aðstöðu í gistiskálum og á tjaldsvæðum, m.a. til að bæta öryggi og mæta auknum kröfum ferðamanna.
- Við skipulag ferðamannastaða verði hugað að öryggi gesta, m.a. gagnvart vegtengingum við fjölfarna vegi.

5.1.2 Verslunar- og þjónustusvæði

Eftirfarandi svæði eru skilgreind sem svæði fyrir verslunar- og þjónustusvæði:

VP1: Þingvellir þjónustumiðstöð við tjaldsvæði

- Á svæðinu er þjónustumiðstöð og tjaldsvæði. Gert er ráð fyrir að meginhluti þjónustumiðstöðvarinnar færist á nýtt svæði fyrir ofan Snókagjá. Áfram verður aðstaða fyrir starfsmenn þjóðgarðsins og e.t.v. minniháttar þjónusta við ferðamenn þar sem núverandi miðstöð er ásamt tjaldsvæði. Stærð svæðis er allt að 5 ha.

VP2: Snókagjá (Langistígur) á Þingvöllum

- Gert er ráð fyrir nýrri þjónustumiðstöð með upplýsingum og veitingasölu, einnig aðstaða fyrir þá sem selja ferðir á Þingvallasvæðinu s.s. köfunarferðir. Stærð svæðis er allt að 16 ha.

VP3: Hakið á Þingvöllum

- Á svæðinu er þjónustumiðstöð, gert er ráð fyrir að þar byggist upp öflugri þjónusta og veitingaaðstaða ásamt aðstöðu fyrir starfsfólk. Einnig verða bílastæði stækkuð. Útsýnispallur á Hakinu. Svæðið er deiliskipulagt. Stærð svæðis er allt að 14 ha.

Meðal markmiða fyrir afþreyingar- og ferðamannasvæði er eftirfarandi:

- Þjónusta við ferðamenn verði eflað og afþreyingarmöguleikum fjölgað til að fjölga atvinnutækifærum og renna styrkari stoðum undir byggð.
- Við skipulag þjónustusvæða verði hugað sérstaklega að öryggi gesta ásamt greiðum samgöngum og upplýsingagjöf.

Meðal leiða að markmiðunum eru eftirfarandi:

- Á ferðamannastöðum verði hugað að öryggi ferðamanna, m.a. gagnvart vegtengingum við fjölfarna vegi.
- Unnið verði að stefnumörkun varðandi ferðaþjónustu vegna mikillar fjölgunar ferðamanna og uppbyggingar í ferðaþjónustu.
- Með umsókn um ný verslunar- og þjónustusvæði skulu fylgja ýtarlegar upplýsingar um fyrirhugaða uppbyggingu.
- Í deiliskipulagi verði skilgreint umfang og eðli verslunar- og þjónustusvæða í dreifbýli.

5.1.3 Opin svæði

Lítill hluti skipulagssvæðisins er í aðalskipulagi skilgreindur sem opið svæði:

OP2: Þingvellir

- Útivistarsvæði á Þingvöllum og nágrenni. Lögð er áhersla á útivist á merktum göngustígum og reiðstígum og góðar merkingar leiða almennt.

5.1.4 Óbyggð svæði

Svæðið á milli Þingvallavegar og Almannagjár er í aðalskipulagi að mestu skilgreint sem óbyggð svæði en slík svæði skulu að mestu vera án mannvirkja annarra en þeirra sem þjóna útivist, afréttarnotum, öryggismálum og fjarskiptum.

5.1.5 Samgöngur

Eftirfarandi vegir eru innan skipulagssvæðisins:

Stofnvegir

- *Þingvallavegur (36)*
 - *Liggur milli Biskupstungnabrautar, austan Þrastarlundar, á Þingvelli, yfir Mosfellsheiði á hringveg við Mosfellsbæ. Gert er ráð fyrir endurbótum á veginum þar sem hann liggur gegnum Þingvallabjóðgarð.*
- *Kaldadalsvegur (550)*
 - *Liggur milli Þingvalla og Reykholtisdals í Borgarfirði. Búið er að leggja slitlag á veginn frá Þingvöllum norður að Uxahryggjavegi. Gert er ráð fyrir að haldið verði áfram að byggja upp þann hluta vegarins sem eftir er, á samsvarandi hátt. Vegurinn verður færður vestar á kaflanum frá Skógarhólum að Þingvallavegi og tenging hans við Þingvallaveg verður færð vestur fyrir Hvannagjá.*

Tengivegir

- *Vallavegur (361)*
 - *Liggur frá Þingvallavegi við Hallstíg að Þingvallavegi við Þjónustumiðstöð.*
- *Efrivallavegur (362)*
 - *Liggur frá Vallavegi að vegamótum að Þingvallabæ.*
- *Valhallarvegur (363)*
 - *Liggur frá Vallavegi að Valhöll.*
- *Haksvegur (3834)*
 - *Liggur af Þingvallavegi að Þjónustubýggingum á Hakinu.*

Innan skipulagssvæðisins eru skilgreindar gönguleiðir, reiðleiðir ásamt reiðhjóla- og fjallahjólaleiðum skv. aðalskipulagi. Hér að neðan er fjallað um meginmarkmið fyrir þessar leiðir.

Gönguleiðir

- *Lögð er áhersla á almenna útivist og að hún styðji við uppbyggingu ferðaþjónustu á svæðinu.*
- *Gönguleiðum verði fjölgað, bæði styttri og lengri leiðum.*

Reiðleiðir

- *Meginreiðleiðir séu greiðfærar stærstan hluta ársins og malarbornar þar sem þess gerist þörf.*
- *Umferð hestamanna valdi ekki spjöllum á gróðurlendi, sögu- eða náttúruminum.*

Reiðhjóla- og fjallahjólaleiðir

Mikilvægt er að skilgreina og byggja upp reiðhjólaleiðir um sveitarfélagið og að þær styðji við uppbyggingu ferðaþjónustu á svæðinu.

5.1.6 Hverfisvernd

Hluti þeirra svæða sem flokkast sem afþreyingar- og ferðamannasvæði (AF2 og AF3) og opin svæði (OP3) eru á skilgreindu hverfisverndarsvæði sem birkikjarr og birkiskógar. Meðal ákvæða hverfisverndar er eftirfarandi:

- *Innan náttúrulegra birkiskóga er einungis heimilt að gróðursetja íslenskar trjátegundir eins og birki, víði og reyni. Þó er heimilt er að grísa náttúrulegan skóg og gera göngustíga um hann.*

5.1.7 Vatnsvernd

Eftirfarandi svæði er skilgreint sem vatnsverndarsvæði-brunnsvæði:

VB3: Hakið

- Vatnsból á Hakinu er þjónar byggingum á Þingvöllum.

Meðal markmiða fyrir vatnsvernd er eftirfarandi:

- Lögð er áhersla á nægt framboð neysluvatns fyrir íbúa og atvinnustarfsemi.
- Áhersla verður á að tryggja vatnsgæði til framtíðar.

Meðal leiða að markmiðunum eru eftirfarandi:

- Vatnsból verði afgirt og friðuð fyrir óviðkomandi umferð.
- Vatnsgæði verða metin og kortlögð í samvinnu við Heilbrigðiseftirlit Suðurlands.
- Skilgreind verða vatnsverndarsvæði í samvinnu við Heilbrigðiseftirlit Suðurlands.
- Engar framkvæmdir sem ógnað geti brunnsvæðum verði leyfðar á grann- eða fjarsvæðum þeirra.

Skilgreind hafa verið grann- og fjarsvæði vatnsverndar umhverfis brunnsvæði vatnsbólsins á Hakinu.

5.1.8 Fráveitumál

Í umfjöllun um fráveitu í aðalskipulagi segir m.a.:

Á viðkvæmum svæðum, t.d. nálægt vatnsverndarsvæðum eða þar sem grunnvatnsstaða er há, eru almennt gerðar meiri kröfur til hreinsibúnaðar.

Þar segir einnig að gerð verði nánari grein fyrir hreinsivirkjum og útfærslu þeirra á deiliskipulagsstigi.

5.2 Landsskipulagsstefna 2015-2026

Landsskipulagsstefna 2015-2026 öðlaðist gildi 6. mars 2016, hér á eftir er umfjöllun úr landsskipulagsstefnu sem við á innan skipulagssvæðisins. Nánari umfjöllun er að finna í greinargerð landsskipulagsstefnu.

5.2.1 Skipulag í dreifbýli

Skipulag í dreifbýli gefi kost á fjölbreyttri nýtingu lands, svo sem til ræktunar, ferðaþjónustu og útivistar, í sátt við náttúru og landslag.

Umhverfis- og menningargæði

Skipulag landnotkunar stuðli að heilnæmu umhverfi og verndun og varðveislu sérstæðrar náttúru og menningar og sögu sem felst m.a. í byggingararfi og landslagi

- Byggð falli að landslagi og náttúru
 - Skipulagsáætlanir sveitarfélaga marki stefnu um gæði og yfirbragð byggðar og annarra mannvirkja í dreifbýli. Skipulagsákvæðanir um staðsetningu og hönnun nýrra mannvirkja í dreifbýli taki mið af byggingarhefðum, landslagi og staðháttum. Um leið verði gætt að hagkvæmni varðandi samgöngur og veitur og að byggð gangi ekki að óþörfu á svæði sem eru verðmæt til landbúnaðar eða vegna náttúruverndar.
- Náttúra, menningararfur og heilnæmt umhverfi
 - Við skipulagsgerð sveitarfélaga verði leitast við að varðveita náttúru- og menningargæði sem hafa staðbundið, eða víðtækara, gildi út frá sögu, náttúruferðum eða menningu. Það getur m.a. falist í stefnu um vistheimt og verndun og eflingu gróðurs og jarðvegs. Jafnframt verði gætt að álagi á vatn og vatnsvernd.

Ferðaþjónusta í sátt við náttúru og umhverfi

Skipulag landnotkunar stuðli að eflingu ferðaþjónustu í dreifbýli um leið og gætt verði að því að varðveita þau gæði sem eru undirstaða ferðaþjónustu

- Ferðaþjónusta á grunni sérstöðu og umhverfisgæða
 - Við skipulagsgerð sveitarfélaga verði leitast við að greina sérstöðu, styrkleika og staðaranda viðkomandi svæðis með tilliti til tækifæra í ferðaþjónustu. Skipulagsákvæðanir um ferðaþjónustu taki mið af náttúruverndarsjónarmiðum og kortlagningu á auðlindum ferðaþjónustunnar og miði jafnframt að því að ferðaþjónustuuppbygging nýtist jafnt íbúum á svæðinu og ferðamönnum.

Sjálfbærar samgöngur

Skipulag landnotkunar feli í sér samþætta stefnu um byggðabróun í þéttbýli og dreifbýli með áherslu á greiðar, öruggar og vistvænar samgöngur og fjölbreyttan ferðamáta

- Ferðamannaleiðir
 - Sveitarfélög nýti skipulagsgerð til þess að skilgreina meginleiðir ferðamanna, gangandi, ríðandi og hjólandi.

6 Deiliskipulag

Í gildi eru tvær deiliskipulagsáætlanir innan þess svæðis sem fyrirhugað deiliskipulag nært til.

6.1 Aðkoma að þjóðgarði í landi Brúsastaða og Svartagils

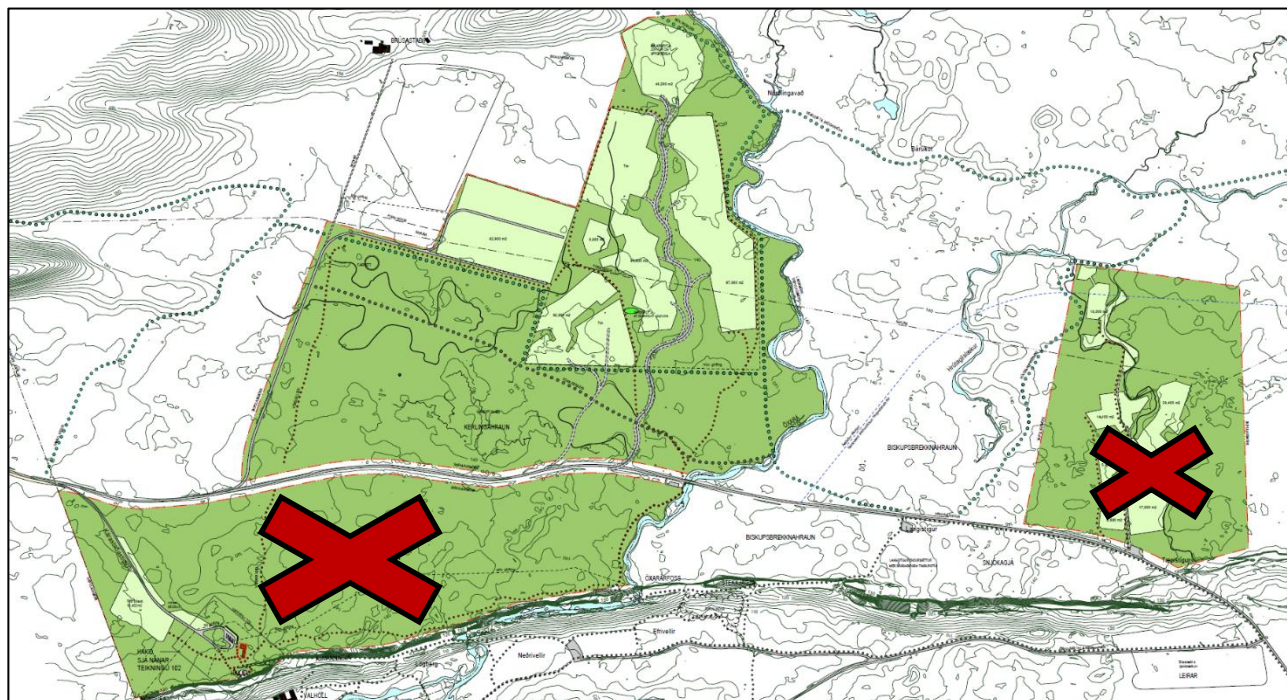
Í gildi er deiliskipulagið: *Aðkoma að þjóðgarði í landi Brúsastaða og Svartagils*. Deiliskipulagið var samþykkt 7. október 1999 og öðlaðist gildi 3. nóvember 1999. Deiliskipulagið samanstendur af greinargerð ásamt uppdrætti sem nær yfir allt skipulagssvæðið og uppdrætti sem nær yfir gestastofuna á Hakinu og næsta nágrenni.

Í greinargerð og uppdrætti gildandi deiliskipulags er skipulagssvæðinu skipt upp í þrjú svæði:

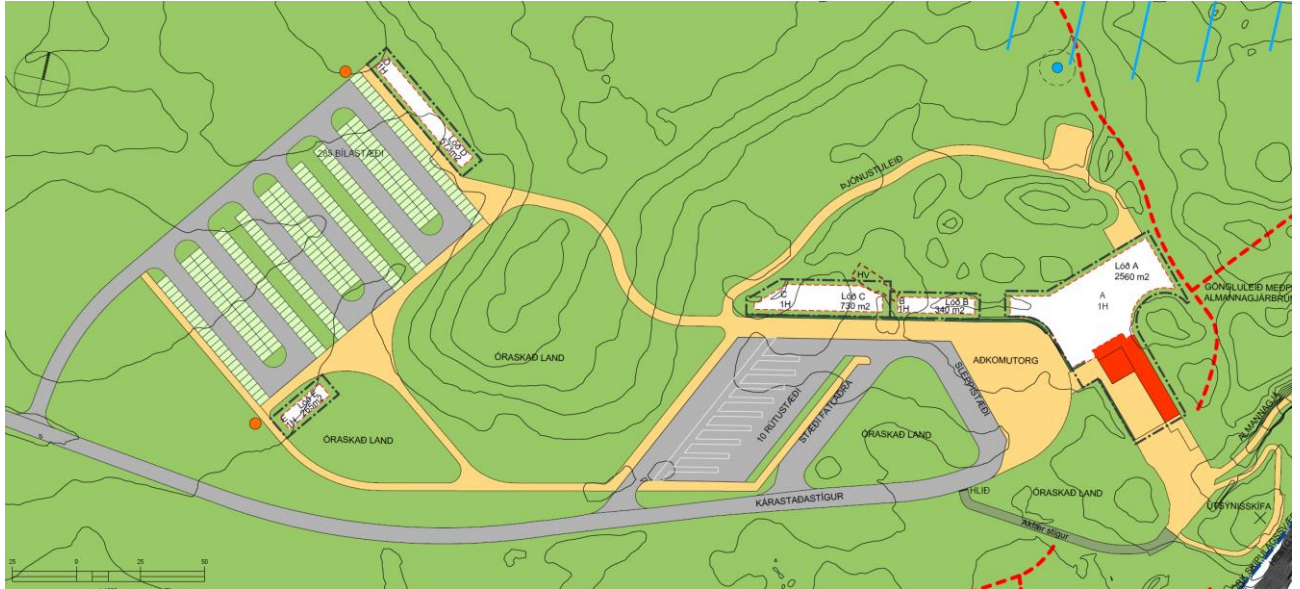
1. Skipulag austan við Þingvallaveg
2. Bílastæði á Brúsastaðatúnum
3. Bílastæði á bökkum Hrútagilslækjar, ofan við Tæpastíg

Gerðar hafa verið fjórar breytingar á gildandi deiliskipulagi sem allar taka til svæðisins á Hakinu, m.a. vegna stækkunar gestastofu og fjölgunar bílastæða ásamt breyttu fyrirkomulagið þeirra.

Gert er ráð fyrir að sá hluti deiliskipulagsins sem nær til svæðis austan við Þingvallaveg verði felldur úr gildi en þeir skilmálar sem við eiga í hverju tilfelli verða nýttir í vinnu við deiliskipulag. Einnig er mögulegt að sá hluti deiliskipulagsins sem nær til bílastæða á bökkum Hrútagilslækjar verði felldur út gildi eða mörkum skipulagssvæðisins breytt til samræmis við mörk nýs deiliskipulags. Samhliða vinnu við deiliskipulag verður því gerð breyting á gildandi deiliskipulagi í samræmi við það sem kemur fram hér að ofan.

Mynd 6. Deiliskipulag, aðkoma að þjóðgarði í landi Brúsastaða og Svartagils (heildaruppdráttur). Staðfest 7. okt. 1999. Rautt X sýnir þann hluta deiliskipulagsins sem gert er ráð fyrir að falli úr gildi eða verði minnkað.

Mynd 7. Deiliskipulag: Aðkoma að þjóðgarði í landi Brúsaða og Svartagils (aðkoma að Hakinu) með síðari breytingum. Gert er ráð fyrir að deiliskipulag fyrir þetta svæði falli úr gildi.

6.2 Valhallarplan og Þingplan

Í gildi er deiliskipulagið: *Valhallarplan og Þingplan*. Deiliskipulagið var samþykkt 12. september 2017. Deiliskipulagið samanstendur af greinargerð ásamt uppdrætti í mælikvarða 1:1000 sem nær yfir allt Valhallarplan annarsvegar og Þingplan hinsvegar.

Deiliskipulagið sem nær yfir tvö afmörkuð svæði, Valhallarplan annarsvegar og Þingplan hinsvegar, en um er að ræða núverandi bílastæði í þinghelginni. Markmiðið með deiliskipulaginu er að skapa betri aðstöðu fyrir ferðamenn með því að heimila að byggð verði ein salernisbygging við hvert núverandi bílastæða.

Gert er ráð fyrir að deiliskipulag þetta verði fellt úr gildi en þeir skilmálar sem við eiga verða nýttir í vinnu við deiliskipulag.

Myndir 8 og 9. Deiliskipulag Valhallarplans og Þingplans. Gert er ráð fyrir að deiliskipulag þetta falli úr gildi.

7 Umhverfismat

Þar sem deiliskipulag fellur undir lög nr. 105/2006 um umhverfismat áætlana verður unnin umhverfisskýrsla sem verður hluti greinargerðar deiliskipulags.

Megintilgangur umhverfisskýrslu sem gerð verður með deiliskipulagi er að greina frá helstu mögulegu umhverfisáhrifum sem framkvæmdir samkvæmt deiliskipulagi muni hafa á umhverfið. Þá er reynt að segja til um það hvort þessi áhrif í heild sinni geti orðið veruleg í skilningi laga nr. 105/2006 um mat á umhverfisáhrifum áætlana.

Matið verður unnið í samræmi við lög um umhverfismat áætlana nr. 105/2006 sem og leiðbeiningar Skipulagsstofnunar sama efnis. Við umhverfismat deiliskipulags verður ekki farið í sérstakar rannsóknir heldur verður stuðst við þær upplýsingar sem liggja fyrir um grunnsástand umhverfis.

7.1 Áhrifaþættir

Með þessu hugtaki er átt við hvaða þættir deiliskipulags eru líklegir til að valda umhverfisáhrifum.

Eftirfarandi áhrifaþættir eru þeir sem taldir eru geta valdið umhverfisáhrifum við upphaf vinnu við deiliskipulag. Ef upp koma fleiri áhrifaþættir í vinnu við deiliskipulags sem talið er vert að meta verður það gert.

- Nýtt mannvirkjasvæði (m.a. þjónustumiðstöð) við Langastíg og/eða við gatnamót nýs Kaldadalsvegjar og ný aðkoma þaðan niður í Stekkjargjá og Almannagjá.
- Ný gatnamót Kaldadalsvegjar (550) og Þingvallavegjar (36) ofan Hvannagjár
- Framtíðar umferðarflæði (m.a. almenningsamgagna) innan skipulagssvæðisins
- Fjölgun útsýnisstaða og göngustíga
- Breytt fyrirkomulag og hönnun aðstöðu við Silfru

7.2 Umhverfisþættir

Umhverfisþættir eru þeir þættir sem sjónum er beint að við umhverfismat deiliskipulags þar sem þeir eru taldir geta orðið fyrir áhrifum af þeim ákvörðunum sem teknar eru í skipulagi.

Í umhverfisskýrslu deiliskipulags verða eftirfarandi umhverfisþættir metnir m.t.t. umhverfisáhrifa út frá þeim aðstæðum sem eru á skipulagssvæðinu, en aðrir umhverfisþættir eru ekki taldir verða fyrir áhrifum.

- Náttúruminjar og verndarsvæði
- Grunnvatn / verndarsvæði
- Gróður
- Jarðfræði og jarðmyndanir
- Landslag og sjónræn áhrif
- Fornleifar og sögustaðir
- Samfélagsleg og hagræn áhrif
- Áhrif á útivist og ferðamennsku

7.3 Umhverfisviðmið

Umhverfisviðmið eru notuð sem mælikvarði eða sem vísir sem notaður er til að meta einkenni og vægi þeirra áhrifa sem deiliskipulagstillagan hefur í för með sér. Eftirfarandi umhverfisviðmið verða lögð til grundvallar:

- Lög um þjóðgarðinn á Þingvöllum nr. 47/2004
- Skipulagslög nr. 123/2010
- Skipulagsreglugerð nr. 90/2013
- Lög um umhverfismat áætlana nr. 105/2006
- Lög um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000
- Lög um menningarminjar nr. 80/2012
- Lög um náttúruvernd nr. 60/2013
 - Markmið laga þessara er að vernda vatn og vistkerfi þess, hindra frekari rýrnun vatnsgæða og bæta ástand vatnavistkerfa til þess að vatn njóti heildstæðrar verndar.
 - Jafnframt er lögunum ætlað að stuðla að sjálfbærri nýtingu vatns og langtímavernd vatnsauðlindarinnar.
- Reglugerð nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns
 - Markmið reglugerðar þessarar er m.a. að koma í veg fyrir og draga úr mengun vatns og umhverfis þess af mannavöldum og að stuðla að almennri verndun vatns.
- Reglugerð nr. 797/1999 um varnir gegn mengun grunnvatns
 - Markmið reglugerðar þessarar er að koma í veg fyrir mengun grunnvatns af mannavöldum. Einnig er það markmið að takmarka afleiðingar mengunar sem þegar hefur orðið á grunnvatn Samkvæmt grein 5.1 er mengun grunnvatns óheimil.
- Lög um hollustuhætti og mengunarvarnir nr. 7/1998
 - Markmið þessara laga er að búa landsmönnum heilnæm lífsskilyrði og vernda þau gildi sem felast í heilnæmu og ómenguðu umhverfi.
- Reglugerð nr. 650/2006 um framkvæmd verndunar vatnasviðs og lífríkis Þingvallavatns
 - Sérstaklega m.t.t. 4, 6, 9 og 15 gr. laganna.
- Lög nr. 85/2005 um Þingvallavatn og vatnasvið þess.

7.4 Greining umhverfisáhrifa

Við greiningu hugsanlegra umhverfisáhrifa er notast við þau hugtök sem skilgreind eru í leiðbeiningum Skipulagsstofnunar um flokkun umhverfisþátta, viðmið, einkenni og vægi áhrifa. Eftirfarandi lýsingar verða notaðar til að skilgreina vægi áhrifanna:

- **(+) Jákvæð áhrif á umhverfisþátt.**
 - Deiliskipulagið styður viðmið viðkomandi umhverfisþátta.
- **(0) Óveruleg áhrif á umhverfisþátt.**
 - Deiliskipulagið hefur ekki teljandi áhrif á viðkomandi umhverfisþátt.
- **(-) Neikvæð áhrif á umhverfisþátt.**
 - Deiliskipulagið vinnur gegn viðmiðum viðkomandi umhverfisþátta.
- **(?) Óþekkt áhrif á umhverfisþátt.**
 - Deiliskipulagið hefur óþekkt áhrif á viðkomandi umhverfisþátt.

7.5 Valkostir

Gert er ráð fyrir að metin verði og borin saman áhrif deiliskipulags við líklega þróun umhverfis án framfylgdar deiliskipulagsins, núll kost.

Sérstaklega verða rýndir staðsetningarmöguleikar fyrir mannvirkjasvæði eða framtíðar þjónustumiðstöð þjóðgarðsins sem gert er ráð fyrir að geti þróist í samræmi við þarfir þjóðgarðsins fyrir aðstöðu til að taka á móti gestum.

Þeir staðsetningarmöguleikar sem verða skoðaðir sérstaklega eru eftirfarandi (sjá staðsetningu á mynd 10):

- 1. Hakið, stækkun svæðis við núverandi gestastofu**
- 2. Leirur, stækkun svæðis við núverandi þjónustumiðstöð**
- 3. Við gatnamót nýs Kaldadalsvegjar og Þingvallavegar**
- 4. Við Langastíg, austan Þingvallavegar**

Í öllum tilfellum verða mögulegar staðsetningar rýndar m.t.t. aðgengis frá þeim að lykilsvæðum þjóðgarðsins og þá sértaklega að þinghelginni.

Í umhverfisskýrslu verður fjallað um hvernig breytingin fellur að meginmarkmiðum gildandi aðalskipulags.

Mynd 1. Mögulegir staðsetningarmöguleikar mannvirkjasvæðis og þjónustumiðstöðvar.

7.6 Aðferðarfræði

Umhverfisáhrifin verða metin út frá fyrirliggjandi gögnum og upplýsingum en sérfræðingar verða fengnir til að greina einkenni og vægi áhrifa á einstaka umhverfisþætti innan deiliskipulagssvæðisins eftir þörfum. M.a. er gert ráð fyrir að VSÓ Ráðgjöf ehf. muni kanna mögulegar sprungur á því svæði sem gert er ráð fyrir að fyrirhugaðar byggingar ná yfir. Niðurstaða þeirrar athugunar verður nýtt við umhverfismat deiliskipulags.

Framsetning umhverfismats verður í formi texta og venslatafla.

8 Kynning, samráð og ferli

8.1 Kynning og samráð

Í tengslum við vinnu við deiliskipulag verður haft samráð eða samband við þær stofnanir og hagsmunaaðila sem tengjast beint því sem snertir deiliskipulagsgerðina.

Í tengslum við umhverfismatsvinnu verða samráðsleiðir nýttar til að mikilvæg sjónarmið og upplýsingar komi fram.

Helstu samráðsaðilar:

- *Skipulagsstofnun*
 - *Lýsing á skipulagsverkefni verður lögð fyrir Skipulagsstofnun við upphaf vinnu við deiliskipulag í samræmi við skipulagslög nr. 123/2010.*
 - *Skipulagsstofnun er lögbundinn umsagnaraðili við umhverfismat áætlana skv. lögum um umhverfismat áætlana nr. 105/2006.*
- *Umhverfisstofnun*
 - *Vegna mögulegra umhverfisáhrifa og sem lögbundinn umsagnaraðili við umhverfismat áætlana. Samráð m.a. vegna skipulags á svæðum sem falla undir lög um náttúruvernd og mengunarmál.*
- *Þingvallanefnd*
- *Minjastofnun Íslands*
- *Heilbrigðiseftirlit Suðurlands*
- *Vegagerðin*
- *Viðeigandi nefndir og deildir Bláskógabyggðar*

Gert er ráð fyrir að lýsing þessi verði kynnt almenningi og mun hún liggja frammi á skrifstofu Skipulags- og byggingarfulltrúa Uppsveita bs., Dalbraut 12 á Laugavatni ásamt því að vera aðgengileg á heimasíðu sveitarfélagsins: www.blaskogabyggd.is

Áður en tillaga að deiliskipulagi verður afgreidd í lögbundið auglýsingar- og kynningarferli verður hún kynnt íbúum og öðrum hagsmunaaðilum á opnum íbúafundi eða á annan fullnægjandi hátt.

8.2 Skipulagsferli

Mögulegur tímarammi deiliskipulags:

<i>Feb. - apríl 2019</i>	Unnið að skipulags- og matslýsingu.
<i>Apríl 2019</i>	Skipulags- og matslýsing og send til sveitarfélagsins ásamt ósk um heimild til að hefja vinnu við deiliskipulag. Erindið og lýsing samþykkt af skipulagsnefnd og sveitarstjórn. Skipulags- og matslýsing kynnt og samráð haft við Skipulagsstofnun.
<i>Maí – sept. 2019</i>	Unnið að tillögu að deiliskipulagi í samráði við framkvæmdaraðila, sveitarfélagið og aðra hagsmunaaðila.
<i>Okt. - nóv. 2019</i>	Deiliskipulag fullmótað með skipulagsupprætti, greinargerð og umhverfisskýrslu. Tillaga að deiliskipulagi kynnt íbúum og öðrum hagsmunaaðilum. Tillaga að deiliskipulagi tekin fyrir á fundi skipulagsnefndar og á fundi sveitarstjórnar þar sem tillagan er afgreidd í lögbundið auglýsingar- og kynningarferli.
<i>Des. - jan. 2020</i>	Tillaga að deiliskipulagi í lögbundnu auglýsingar- og kynningarferli.
<i>Febrúar 2020</i>	Tillaga að deiliskipulagi tekin aftur fyrir á fundi skipulagsnefndar ásamt mögulegum athugasemdum og umsögum sem borist hafa. Unnið úr mögulegum athugasemdum og umsögum í samráði við framkvæmdaraðila og sveitarfélagið.
<i>Mars 2020</i>	Tillaga að deiliskipulagi samþykkt af skipulagsnefnd og sveitarstjórn.
<i>Apríl 2020</i>	Deiliskipulag sent Skipulagsstofnun sem hefur allt að þrjár vikur til að afgreiða málið. Að því loknu öðlast deiliskipulag gildi með auglýsingu í B-deild Stjórnartíðinda.